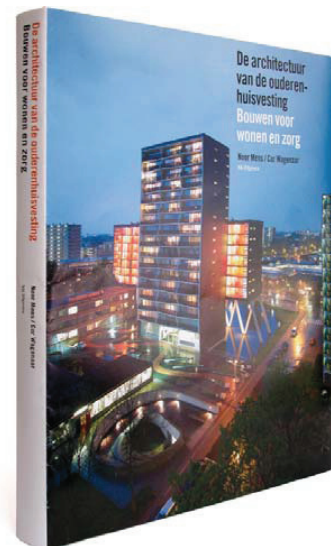

Tussen spruitjeslucht en golfresort

Recensie > Tekst: Peter Michiel Schaap > Beeld: NAI Uitgevers

De senior van vandaag de dag golft, chillt en relaxt. Hij is geen bejaarde, maar hij wordt wel oud. De activiteiten en behoeften van de hedendaagse oudere zijn zeer divers. De wetgeving is complex. De woonproductie is in handen van woningcorporaties en zorginstellingen. Politici buigen zich vooral over budgetten. Dat alles maakt het niet eenvoudig om architectuurbeleid voor zorggebouwen te maken. Maar nu is er een boek over inspirerende zorgarchitectuur.

In de zomer van dit jaar verscheen het tweeënhalve kilo zware boek *De Architectuur van de ouderenhuisvesting. Bouwen voor wonen en zorg* van Noor Mens en Cor Wagenaar. Het is het derde en afsluitende deel van een trilogie over de architectuur van de zorg. Doel van de initiatiefnemers, met als drijvende kracht het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG), was het heragerenderen van de architectonische- en vormgevingscomponent binnen de gezondheidszorg die de afgelopen decennia volkomen uit beeld was geraakt. Met nadruk *was*, want de aandacht voor voorbeeldige architectuur in de zorgsector is weer helemaal terug.

Dat beoogt deze publicatie ook. Alleen dan vanuit historisch perspectief. Interessant daarbij is de wijze waarop de auteurs vanuit de geschiedenis ook de hedendaagse opgave kritisch bevragen. Wat gebeurt er nu de nadruk steeds meer lijkt te liggen op de fitte, zelfstandige senior die maar niet ziek en bejaard lijkt te kunnen worden? Hoe zit dat eigenlijk met die Amerikaanse senioren dorpen als *Sum City* en *The Villages* die inmiddels ook in Nederland voet aan de grond lijken te krijgen, getuige de plannen voor 'de eerste Nederlandse ouderenstad' op het Zeeuwse Tholen ⁽¹⁾. Ontkoppelen dit soort initiatieven de senior juist niet van de samenleving? In hoeverre strookt dit met het mede vanuit het rijk gepropageerde beleid om allerlei groepen, dus ook de ouderen, zoveel mogelijk kleinschalig, en in gewone steden, wijken en dorpen te huisvesten? En voor wie is

het haalbaar?

Naast deze vragen staan twee constatering centraal. Allereerst de geleidelijke verwijdering tussen 'wonen' en 'zorg'. Zorg wordt steeds vaker extern geleverd door talloze zorgondernemers. Van Tafeltje Dekje tot thuiszorg leveren zij gespecialiseerde verpleging, aan huis, al dan niet met behulp van domotica die zorg op afstand mogelijk maakt. Kortom, zorg is een dienst, wonen doe je thuis, het liefst zo lang mogelijk. De tweede belangrijke constatering is dat 'de oudere' niet bestaat. Net als 'de jongere', 'de alleenstaande' en 'de tweeverdiener' is het een heterogene groep die niet te vatten is in een concept. En al helemaal niet de oudere, die in een met spruitjeslucht omgeven bejaardentehuis woont compleet met bingo-avonden en geprakte aardappelen die met een kuiltje jus en een sperziebonen worden opgediend in een aanleunwoning.

Waar de doelgroep heterogeen is, is de opgave dat ook. Dat betekent kleinschalige zorgvoorzieningen die letterlijk en figuurlijk een plek vinden in stad, wijk en dorp en zodoende ook een verrijking kunnen zijn; sociaal en programmatisch. Maar ook meer geïnstitutionaliseerde, grote zorgvoorzieningen, want zelfs de meest vitale senior wordt op gegeven moment oud en hulpbehoevend. Daarnaast zijn er talloze andere vormen denkbaar, zoals particuliere ouderenhuisvesting of slimme concepten zoals het Nieuwe Erf van de architectenbureaus Onix en DAAD, die het vrijkomende agrarisch potentieel van het oude boeren erf aan-

grijpen als kans om ouderen collectief te behouden voor de dorpsgemeenschap.⁽²⁾

Al deze nieuwe vormen vergen een andere manier van denken, durf en ambitie van opdrachtgevers, architecten en overheden. Het vraagt om de wil om buiten de bestaande kaders te denken. Daarbij hoeven we ons over de gefortuneerde babyboomer niet zo'n zorgen te maken. Die redt zich wel; golfend in Tholen of in een zelf gearrangeerde collectieve gemeenschap met gelijk gestemden. Misschien is de meerderheid meer gebaat bij een principiële keus die niet enkel uitgaat van de zelfredzaamheid van het individu, maar van solidariteit die over alle lagen recht doet aan de heterogene opgave die voorligt. Die keus is niet per definitie politiek, maar dient gemaakt te worden door alle partijen die op enigerlei wijze een rol en positie vervullen in de zorg voor de ouderen(huisvesting).

- (1) De onbezorgde seniorenstad wordt onder meer geïllustreerd op de website van The Villages: Florida's Friendliest Retirement Hometown: www.thevillages.com
 (2) Rob Hendriks, Maartje ter Veen, Haiko Meijer, Karlijn Toebast e.a., 'Nieuwe Erven. Onderzoek naar kansen voor een zorgeloos dorpsleven' *DAAD/Onix Cahier*, maart 2009

Informatie

Noor Mens en Cor Wagenaar, *De Architectuur van de ouderenhuisvesting. Bouwen voor wonen en zorg*, Rotterdam, 2009, NAI Uitgevers, ISBN: 9789056626808, € 49,50

Peter Michiel Schaap (Veendam, 1975) is coördinator van Platform Gras in Groningen, onderzoeker en extern projectmanager op het gebied van architectuur en stedenbouw.